

СЕКЦІЯ «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Усатенко О.В. к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Гудкова А.В., магістр кафедри обліку і аудиту,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Зовнішньоекономічна діяльність є невід'ємною та найважливішою частиною економічної діяльності держави. Розвиток та функціонування сфери господарювання підприємств, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю кожної країни потребує наявності певних державних гарантій і механізмів. Особливо актуальна ця проблема на сьогоднішній день, коли Україна знаходиться на межі економічної та політичної кризи.

Загальні засади здійснення зовнішньоекономічної діяльності наведено у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1]. Проведені дослідження українського законодавства показують не відповідність умовам сучасності та потребу у ретельному дослідженні та вдосконаленні.

Перш за все вдосконалення потребує правове забезпечення здійснення експорту/імпорту товарів, а саме правова регламентація Постанови Правління НБУ від 03.09.2015 р № 581 [2]. Якою було встановлено:

- строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, передбачені в статтях 1 та 2 Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» [3], змінено з 180 календарних днів до 90 календарних днів;

- обов'язковий продаж на міжбанківському валютному ринку України надходжень в іноземній валюті із-за кордону на користь юридичних осіб, у розмірі 75 відсотків. Решта надходжень в іноземній валюті залишається в розпорядженні резидентів та нерезидентів і використовується ними відповідно до правил валютного регулювання.

Також слід враховувати вдосконалити вимоги постанови Правління НБУ від 23.02.2015 р № 124 [4], якою введені додаткові заходи щодо регулювання валютного ринку, згідно з якими банкам заборонено здійснювати авансові платежі (попередню оплату) в іноземній валюті за імпортними договорами вартістю вище 50000 доларів США (еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті). Авансові платежі за імпортними договорами вартістю понад 500 000 доларів США банками не здійснюються, такі договори обслуговуються тільки на умовах документарного акредитива (крім авансових платежів за життєво необхідні товари).

Таким чином, на сьогоднішній день всі імпортні договори вартістю від

50 000 грн. до 500000 доларів США (включно) , які передбачають авансові платежі , вимагають узгодження з НБУ, при отриманні якого підтверджені платежі виконуються не раніше четвертого операційного дня з дня надання банком інформації про ці платежі в реєстрі.

Тож, щодо строків розрахунків за товари (роботи, послуги) при здійсненні ЗЕД, а точніше покарання за їх перевищення. Підприємства, що займаються ЗЕД, викликають пильний інтерес податкових органів, особливо у випадках закриття розрахунків з нерезидентами не грошовими засобами, наприклад, зарахуванням зустрічних однорідних вимог, векселями, бартером. При цьому особлива увага при перевірках приділяється саме термінами проведення розрахунків, бо за їх перевищення передбачене чимале покарання.

Основним нормативним документом, що визначає порядок розрахунків в іноземній валюті при проведенні експортно-імпортних операцій та відповідальність за недотримання термінів розрахунків, є Закон України від 23.09.94 р № 185 «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» [3].

Контроль за дотриманням резидентами встановлених термінів розрахунків здійснюють податкові органи, а також уповноважені банки відповідно до вимог Інструкції, затвердженої постановою Правління НБУ від 24.03.99 р № 136.

Згідно ст. 4 Закону № 185 [3] порушення резидентами термінів, передбачених ст. 1 і ст. 2 цього закону, тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 % від суми недоотриманої виручки (вартості недопоставленого товару) в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом НБУ на день виникнення заборгованості.

При порушенні умови контракту, суб'єкти ЗЕД частіше звертаються до міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті. У разі прийняття до розгляду судом, Міжнародним комерційним арбітражним судом чи Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України позовної заяви резидента про стягнення з нерезидента заборгованості, яка виникла внаслідок недотримання нерезидентом строків, передбачених експортно-імпортними контрактами, строки, передбачені статтями 1 і 2 Закону № 185 [3] або встановлені Національним банком України відповідно до статей 1 і 2 цього Закону, зупиняються і пеня за їх порушення в цей період не сплачується.

Але іноді мінімальна сума мита за судовий розгляд більша, ніж заборгованість, яка сталась внаслідок застосування спеціальної санкції. Якщо резидент не звернеться з відповідним позовом до міжнародного комерційного арбітражу чи іншого суду, то відповідальності уникнути буде неможливо.

Поширеними є випадки, коли банки-кореспонденти списують з перерахованої суми за контрактом суму своєї комісії. Цей факт розцінюється як повернення валютної виручки в неповному обсязі та також тягне накладання пені. Щоб уникнути від такого порушення ЗЕД, необхідно обумовлювати в окремому пункті контракту, за чий рахунок сплачується банківська комісія при розрахунках за контрактом.

Практична діяльність підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності показує потребу у перегляді прийнятої норми Постановою № 581 [2], та повернення строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів з 90 календарних днів до 180 календарних днів. Відміни продовження вимоги стосовно обов'язкового продажу на МВРУ 75 % надходжень в іноземній валюті, або зменшити його до 50%, на момент економічної кризи в державі, що дасть можливість імпортно - експортним підприємствам розраховуватись з постачальниками нерезидентами не втрачаючи на курсовій різниці, при нестабільній зовнішньоекономічній ситуації в країні.

Також, необхідно переглянути вимоги Постанови № 124 [4], щодо здійснення авансових платежів по імпортним контрактам, а саме суму, яка потребує узгодження з НБУ при перевищенні 50 000 доларів США, та суми в 500 000 доларів США по імпортному контракту, яка здійснюється лише на умовах документарного акредитива. Так як більшість імпортерів працюють на умовах передплати від 50% до 100% суми імпортного договору.

Державні органи регулювання зовнішньоекономічної діяльності повинні вдосконалювати систему контролю зовнішньоекономічних відносин. А саме, шляхом упорядкування нормативно – правового масиву, розробкою якісної структури по виявленню і видаленню «тіньових плям», а також відсутністю правопорушень при експорті та імпорті.

На базі вищезазначених проблем, можна наголосити, що на сьогоднішній день зовнішньоекономічна діяльність потребує втручання на макроекономічному рівні. Лише за умов опрацювання, виявлення, а головне усунення цілої низки невідповідностей, незручностей, незрілості даної системи, українські суб'єкти мають можливість вийти на Олімп світового ринку.

Список літератури:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Затверджений наказом Міністерства фінансів України № 996 від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Постанова Правління НБУ від 03.09.2015 р № 581. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0581500-15>.

3. Закону України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» № 185/94-ВР від 23.09.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185/94-вр>.

4. Постанова Правління НБУ від 23.02.2015 р. № 124. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0124500-15>.

5. Постанова Правління НБУ від 24.03.1999 р. № 136. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0338-99>.